

УДК 811.161.2

Гордієнко О. А.

к.п.н., доцент,

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ ЗАНЯТЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Вивчати рідну мову – означає зрозуміти її системний характер і навчитися користуватися її ресурсами. Сформувати у здобувачів освіти мовну та мовленнєву компетентність допомагають знання стилістики, основ культури мовлення, конспектування першоджерел, складання планів статей та інших матеріалів, виконання різних видів письмових робіт, публічні виступи, робота в гуртках тощо [3, с. 44]. В останні десятиліття втілювались такі найважливіші педагогічні ідеї, як проблемне навчання та активізація пізнавальної діяльності студентів, розвиток їх творчої активності та самостійності. Іноді прогресивні, вивірені теорією і практикою методи навчання не спрацьовували, і одна з причин, мабуть, у тому, що спостерігався розрив між ідеалами та реаліями життя. Також важливим є інтерес: нудьга на заняттях – один із бар'єрів на шляху до гармонійного навчального процесу. Подолання зазначених явищ є найважливішою умовою вдосконалення викладання мовних дисциплін. Зрозуміло, що не єдиною, адже багато залежить від дидактичної ґрунтовності заняття, відповідності методичних рішень природі навчального предмету, правильної тональності спілкування між викладачем та студентами [1, с. 50].

Одним із шляхів досягнення цієї мети можуть бути нестандартні форми заняття з української мови за професійним спрямуванням. Нестандартні елементи посилюють сприйняття навчального матеріалу, встановлюють нові форми педагогічних взаємовпливів. Викладач ніби вступає в “змагання” з соціальними мережами, телебаченням, ігнорувати привабливу силу яких не можна. Нестандартні форми доцільні, коли узгоджується з особливостями матеріалу, який має вивчатися. Назвемо найдоцільніші з них.

1. *Заняття-концерт (спектакль)*, де є “артисти” та “глядачі”. Традиційно такі форми широко використовуються у виховній, позанавчальній роботі. Водночас на занятті, де слід трудитися розумом і серцем, а не просто бути присутнім, також можна використовувати такі форми за умови активної участі всіх членів групи, а не лише активу.

2. *Заняття-суд* є виключно складною формою, яка потребує великої майстерності, глибокої філологічної підготовки.

3. *“Інтерв'ю з письменником (вченим)”*. Важливо, щоб студенти “спілкувалися” з видатними мислителями з почуттям міри та розумінням.

4. *Заняття-гра*. За його організацію може братися досвідчений викладач, який систематично працює в цьому напрямі. Важлива підготовленість студентської групи до таких занять, її здатність виконувати складні завдання творчого характеру. Якщо ж такі заняття проводяться безсистемно, то кожне з них потребує занадто значних зусиль, котрі зрештою не виправдовуються. Час, безумовно, внесе зміни, і в методичний арсенал викладача увійде найцінніше.

5. *Заняття-змагання або конкурс*. Так, конкурс публічних виступів надає можливість молодим людям потренуватися у складанні тестів виступів, подолати сором'язливість, навчитися управляти голосом, рухами та мімікою, дотримуватись правильної інтонації. Так і має говорити оратор, залишивши враження, що переконують слухачів. Спостерігаючи за

мовленням однокласників, студенти доходять висновку, що багатослівність, повернення до одних й тих самих тверджень, тривале “обмірковування” питання – результат відсутності правильної організації мислення [2, с. 20]. Цьому можна запобігти, якщо скласти план, конспект, дібрати чіткі формулювання. Не можна дозволяти собі недбалість, необхідно слідкувати за кожною фразою, допомагає цьому письмове оформлення думки, яке навчає точності, послідовності викладу, правильності побудови виступу. Студенти переконуються, що виступ має не читатися, а його треба проголошувати.

6. *Заняття-дискусія*. Частіше дискусія використовується як один із елементів заняття, проте вона може стати й формою заняття. Важливо чітко уявляти різницю між бесідою та дискусією: у процесі бесіди спілкування здійснюється через викладача, який реагує майже на кожне висловлювання студентів і тому значно впливає на результат; під час дискусії студенти говорять один із одним, навчаються аргументувати свої думки та спростовувати те, з чим не погоджуються. Завдання дискусії – виховання культури спілкування, навчання виявлення поваги до суджень інших та відстоювання власних міркувань.

Отже, нестандартні форми занять народжені практикою, виправдані нею та продовжують стверджуватись. Це початок масового викладацького пошуку, який триває, якщо судити за кількістю публікацій про форми проведення занять. Слід підкреслити, що творчість викладача, його пошук шляхів оновлення змісту та методики викладання мають найважливіше значення для поліпшення ефективності навчального процесу в закладі вищої освіти.

Список літератури

1. Кучерук О. Розвиток риторичної компетентності студентів-філологів у процесі риторичної освіти. *Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі: зб. наук. праць (за мат-ми Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.) / За ред. проф. К. Я. Климової*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 50–53.

2. Методика навчання риторики в школі: [навч. посіб.] Київ: Центр учбової літератури, 2014. 200 с.

3. Столяренко О. В. Пошук шляхів підвищення ефективності гуманістичного виховання молоді. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2014. Вип. 42. Ч. 2. С. 43–47.